

Αθήνα, 20 Απριλίου 2026

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Θέμα: «Ανεπαρκής εφαρμογή του Νόμου 4736/2020 για τα πλαστικά μιας χρήσης – έλλειψη ελέγχων, παραπλανητικές πρακτικές και αθέμιτος ανταγωνισμός»

Η κυβέρνηση Μητσοτάκη και ο κ. Χατζηδάκης, δέσμοι μιας κοντόφθαλμης επικοινωνιακής στρατηγικής, χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο, κατάφεραν να κάνουν χρήση ακόμα και μιας υποχρεωτικής οδηγίας προκειμένου να παίξουν το επικοινωνιακό τους παιχνίδι «πράσινη κυβέρνηση/πράσινος πρωθυπουργός».

Την ώρα που η χώρα υπολείπεται σημαντικά των στόχων ανακύκλωσης, οι πολίτες πληρώνουν ήδη το τίμημα της αποτυχίας αυτής, καθώς από το 2021 η Ελλάδα καταβάλλει 800 ευρώ ανά τόνο για τις πλαστικές συσκευασίες που δεν συλλέγονται, με το συνολικό κόστος να ανέρχεται σε 30 έως 40 εκατομμύρια ευρώ ετησίως (βάσει της Απ. 2020/2053, Ε.Ε.). Πρόκειται κυριολεκτικά για πεταμένα χρήματα των πολιτών, αποτέλεσμα μιας πολιτικής που απέτυχε να εφαρμοστεί στην πράξη.

Ο Νόμος 4736/2020, θεσπίστηκε, μεταξύ άλλων, με στόχο τη δημιουργία συστήματος επιστροφής εγγύησης για πλαστικές φιάλες, αναγνωρίζοντας ότι η οργανωμένη συλλογή τους αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων ανακύκλωσης. Ο ίδιος ο νόμος όριζε σαφές πλαίσιο, με εγγύηση 0,10€ για φιάλες έως 0,5 λίτρα και 0,15€ για μεγαλύτερες, καθώς και ρητή υποχρέωση λειτουργίας του συστήματος από τον Ιανουάριο του 2023.

Έξι χρόνια μετά την ψήφιση του νόμου και τρία χρόνια μετά την προβλεπόμενη έναρξη λειτουργίας του συστήματος, επιβεβαιώνεται πλήρως ότι πρόκειται για μια μεταρρύθμιση που έμεινε στα χαρτιά και εξυπηρέτησε κυρίως επικοινωνιακούς σκοπούς, χωρίς ουσιαστικό σχέδιο εφαρμογής.

Από την έναρξη εφαρμογής του νόμου, παρατηρείται ότι μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά των πλαστικών προϊόντων, αντί να συμμορφωθεί με τις νομοθετικές προβλέψεις, εξακολουθεί να διακινεί τα απαγορευμένα είδη (πλαστικά καλαμάκια, κουτάλια, πιρούνια, μαχαίρια, πιάτα, αναδευτήρες), τα οποία θα έπρεπε να έχουν ήδη εξαλειφθεί από την αγορά. Παράλληλα, η διάθεση αυτών των

προϊόντων συνοδεύεται συχνά από παραπλανητικές σημάνσεις, όπως «επαναχρησιμοποιήσιμα» ή «plastic free», που όχι μόνο παραπλανούν τον καταναλωτή, αλλά και εξασφαλίζουν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα αποφυγής καταβολής του περιβαλλοντικού τέλους. Πρόκειται για προϊόντα που δεν πληρούν τα ευρωπαϊκά πρότυπα και δεν εντάσσονται σε κανένα από τα εγκεκριμένα συστήματα κυκλικής οικονομίας, δημιουργώντας τελικά μια εικόνα κατ' επίφαση νομοθετικής συμμόρφωσης, η οποία στην πράξη δεν υφίσταται.

Η κατάσταση επιδεινώνεται περαιτέρω από την αδυναμία των ελεγκτικών μηχανισμών. Συχνά τα κλιμάκια ελέγχου δεν διαθέτουν την απαραίτητη κατάρτιση για να διακρίνουν τα πραγματικά επαναχρησιμοποιήσιμα προϊόντα από τα απλώς επαναπλενόμενα, οι έλεγχοι είναι σποραδικοί και, όταν πραγματοποιούνται, οι κυρώσεις είναι ελάχιστες ή ανύπαρκτες. Το αποτέλεσμα είναι η πλήρης ατιμωρησία των παραβατών και η συνεχιζόμενη αποθάρρυνση των επιχειρήσεων που συμμορφώνονται με τις νόμιμες υποχρεώσεις τους. Παράλληλα, η αποφυγή απόδοσης του περιβαλλοντικού τέλους στερεί από το Δημόσιο σημαντικά έσοδα, υπονομεύοντας τους βασικούς στόχους του νόμου.

Η ελληνική αγορά έχει έτσι μετατραπεί σε πεδίο αθέμιτου ανταγωνισμού, όπου οι παραβάτες απολαμβάνουν παράνομα προνόμια εις βάρος των συμμορφούμενων επιχειρήσεων, οι οποίες υποχρεούνται να ακολουθούν αυστηρά τις διατάξεις, επιβαρυνόμενες με το κόστος συμμόρφωσης και το περιβαλλοντικό τέλος. Το φαινόμενο αυτό όχι μόνο υπονομεύει την αγορά, αλλά και θίγει τους καταναλωτές, οι οποίοι οδηγούνται σε παραπλανητικές επιλογές, και το περιβάλλον, καθώς οι ποσότητες πλαστικού που καταλήγουν σε θάλασσες, ακτές και χώρους υγειονομικής ταφής συνεχίζουν να αυξάνονται, ακυρώνοντας στην πράξη τους στόχους της Οδηγίας.

Η επικοινωνιακή εκμετάλλευση του ζητήματος από τον κ. Χατζηδάκη δημιούργησε στρεβλώσεις και στη βιομηχανία πλαστικού. Υπενθυμίζεται ότι η βιομηχανία πλαστικού είχε αποκλειστεί από το διάλογο με την πολιτεία και δεν είχε κατευθύνσεις από την κυβέρνηση για να προσαρμοστεί με κατάλληλες επενδύσεις εγκαίρως. Απόδειξη ότι δεν είχε κληθεί στην ακρόαση φορέων κατά τη συζήτηση του νόμου.

Οι συνέπειες της μη λειτουργίας του συστήματος είναι ήδη ιδιαίτερα σοβαρές και πολυεπίπεδες, καθώς καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη η επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για περιεκτικότητα 25% ανακυκλωμένου πλαστικού στις φιάλες PET από το 2025, αφού χωρίς οργανωμένη συλλογή δεν μπορεί να επιτευχθεί ουσιαστική ανακύκλωση.

Παράλληλα, η χώρα συνεχίζει να επιβαρύνεται με δεκάδες εκατομμύρια ευρώ ετησίως λόγω της μη ανακύκλωσης πλαστικών συσκευασιών, ενώ υπονομεύεται συνολικά και η επίτευξη των στόχων για άλλα υλικά, όπως οι φιάλες αλουμινίου, που επίσης εντάσσονται στο ίδιο σύστημα.

Ο ερασιτεχνισμός και το ευκαιριακό πολιτικό όφελος των Υπ. ΠΕΝ των κυβερνήσεων ΝΔ, στερήσαν από τη χώρα ένα εργαλείο που θα μπορούσε να είναι προς όφελος και του περιβάλλοντος, και της αγοράς και της βιομηχανίας πλαστικού, εάν προωθούσε πραγματικά τη χρήση ανακυκλωμένου πλαστικού στα προϊόντα και την πρόληψη.

Όλα τα παραπάνω καθιστούν σαφές ότι ο Νόμος 4736/2020, παρά τη θεωρητική πληρότητά του, έχει μετατραπεί σε ένα «νομοθετικό κατ' επίφαση εργαλείο», του οποίου οι στόχοι – περιβαλλοντικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί – δεν επιτυγχάνονται. Αποδεικνύεται ξεκάθαρα ότι η μόνη βιώσιμη προοπτική για τη βιομηχανία πλαστικού είναι η μετάβασή της στην καινοτομία, την έρευνα και την τεχνολογία, με ταυτόχρονη ανάπτυξη εγχώριας βιομηχανίας ανακύκλωσης στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας, όπως είχε δρομολογήσει το 2019 η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ.

Επειδή η εφαρμογή του Νόμου 4736/2020 είναι βασική προϋπόθεση για την προστασία του περιβάλλοντος,

Επειδή, η βιομηχανική πολιτική δεν χτίζεται με επικοινωνιακά παιχνίδια,

Επειδή η απουσία ουσιαστικών ελέγχων ενισχύουν την παραβατικότητα,

Επειδή το σημερινό καθεστώς και η αδράνεια του ΥΠΕΝ πλήττουν τις νόμιμες επιχειρήσεις, τα δημόσια έσοδα και την επίτευξη των Στόχων της Ε.Ε.

Ερωτάται ο αρμόδιος Υπουργός

- 1. Πώς αξιολογεί το ΥΠΕΝ την εφαρμογή του Ν. 4736/2020 γενικά και ειδικότερα σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική εισφορά και τα κίνητρα επαναχρησιμοποίησης σε περιέκτες και κυπελλάκια; Γίνονται τελικά έλεγχοι στην αγορά; Ποια τα αποτελέσματα του μέτρου;**

2. Ποιες είναι οι κύριες αιτίες για τις οποίες ο Νόμος 4736/2020 για τα πλαστικά μιας χρήσης δεν εφαρμόζεται ουσιαστικά στην ελληνική αγορά, παρά την πλήρη και σαφή ρυθμιστική του πρόβλεψη;
3. Για ποιο λόγο δεν έχει τεθεί σε λειτουργία έως σήμερα το σύστημα επιστροφής εγγύησης, παρά τη ρητή πρόβλεψη του νόμου για έναρξη από τον Ιανουάριο του 2023;

Οι Ερωτώντες Βουλευτές

Κόκκαλης Βασίλειος

Ακρίτα Έλενα

Βέττα Καλλιόπη

Δούρου Ειρήνη (Ρένα)

Ζαμπάρας Μιλτιάδης

Κασιμάτη Νίνα

Κοντοτόλη Μαρίνα

Μπάρκας Κωνσταντίνος

Παναγιωτόπουλος Ανδρέας